

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

SANAT VE TASARIM

MOZAİK KOMPOZİSYON

Anakara, 2015

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul / kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. MOZAİK YÜZEY	3
1.1. Mozaik Uygulama Yüzeyleri	3
1.1.1. Mimari Yüzeyler.....	4
1.1.2. Kullanım Eşyaları Yüzeyleri	5
1.1.3. Peyzaj Mimarlığı	5
1.1.4. Aksesuarlar	6
1.2. İşlevsel Özellikleri	7
1.2.2. Dekoratif Amaçlı	7
1.2.3. Tanıtım Amaçlı.....	7
1.3. Biçimsel Özellikler	8
1.3.1. Düz Formların Yüzeyleri.....	8
1.3.2. Eğrisel Formların Yüzeyleri	8
1.3.3. Dik Formların Yüzeyleri.....	9
1.4. Malzeme Özellikleri.....	10
1.4.1. Doğal Taşlar	10
1.4.2. Ahşap Malzemeler	11
1.4.4 Plastik ve Metal Malzemeler	12
1.5. Yüzey Hazırlığı İşlemleri.....	12
UYGULAMA FAALİYETİ	13
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	15
2. MOZAİK KOMPOZİSYON	15
2.1. Mozaik Konuları	15
2.1.1. Figüratif.....	15
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	15
2.1.2. Bitkisel.....	16
2.1.3. Geometrik	17
2.1.4. Abstract (Soyut).....	17
2.2. Mozaik Malzemesi Kriterleri	18
2.2.1. Malzemenin Fiziksel Nitelikleri	18
2.2.2. Şekil Alma Olanakları	18
2.2.3. Renk Kullanım Sınırlılığı	18
2.2.4. Dayanıklılığı Ekonomikliği	18
2.2.5. Konu ve Yüzeyle Uyumu	19
UYGULAMA FAALİYETİ	20
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	21
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	22
3. SUNUM ÇEŞİTLERİ.....	22
3.1. Sunum Yöntemleri	22
3.1.1. Paspartu	22
3.1.2. Çerçeve	23
3.1.3. Prototip	23
3.2. Yapım Malzemeleri.....	24

3.3. Yapım Araçları.....	25
3.4. Biçim Renk Efektleri	25
UYGULAMA FAALİYETİ	26
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	28
MODÜL DEĞERLENDİRME	29
CEVAP ANAHTARLARI.....	30
KAYNAKÇA.....	31

AÇIKLAMALAR

ALAN	Sanat ve Tasarım
DAL/MESLEK	Dekoratif Sanatlar
MODÜLÜN ADI	Mozaik Kompozisyon
MODÜLÜN TANIMI	Mozaik resim uygulamalarıyla ilgili gerekli yüzey saptamaları yaparak malzeme konu bütünlüğü içinde kompozisyonlar sunabilecek becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Teknik resim, sanat tarihi modüllerini başarmış olmak
YETERLİK	Mozaik resim kompozisyonları yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Uygun ortam sağlandığında, mozaik resim uygulamalarıyla ilgili gerekli saptamaları yaparak malzeme konu bütünlüğü içinde kompozisyonlar sunabilecektir. Temiz işçilikle hatasız yapabileceksiniz. Amaçlar: <ol style="list-style-type: none">1. Mozaik uygulama yüzeylerine ait gerekli saptamalarla işlevsel, biçimsel ve malzeme ile ilgili problemlere çözüm üretebileceksiniz.2. Malzeme, yüzey, konu, renk ve doku bütünlüğü içinde ayrıntılı kompozisyon eskizleri yapabileceksiniz.3. Uygulamaya yönelik tasarımların gerçek görünümelerini yansıtan küçük ölçekte resim ve prototiplerini sunum yöntem ve tekniklerine uygun olarak yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Atölye ortamı ve bu ortamda bulunan çizim masası, eskiz kâğıdı, resim kâğıdı, 0,5 kalem, gönye, cetvel, renklendirme araç ve gereçleri, bilgisayar, makas, maket bıçağı, renkli kartonlar, yapıştırıcı malzemeler. Ayrıca iş güvenliği ile ilgili ekipmanlar.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Mozaik iç ve dış mimaride, objeler üzerinde, parklarda, meydanlarda ve bahçelerde, kalıcı ve dekoratif bir uygulama olarak göze çarpan çok eski bir tarihin derin bir kültürün ve çok farklı yorumların sonucu günümüze ulaşmış ve değerini bulmuş özel bir sanat dalıdır.

Yaşanılan mekânı güzelleştirme isteği insanlık tarihi boyunca daima var olmuştur. Günümüzde, birçok farklı malzemeden oluşan amacına uygun çok değişik dekoratif ürünler üretilmektedir.

Bu modül sayesinde uygulama yüzeyleri ile ilgili bilgilere sahip olarak bu yüzeyler için tasarımlar yapabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti ile mozaik uygulama yüzeylerine ait gerekli saptamalara, işlevsel, biçimsel ve malzeme ile ilgili problemlere çözüm üretebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilecek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek
- Çevrenizdeki farklı yüzeylerde uygulanan mozaikleri inceleyerek
- Mozaik ile ilgili kitap, katalog ve broşürlerden örnekleri inceleyerek
- İnternette konu ile ilgili siteleri araştırarak

1. MOZAİK YÜZEY

1.1. Mozaik Uygulama Yüzeyleri

Mozaik sanatı, en eski ve en dayanıklı sanatsal ifadelerden biridir. Depremlerle yerle bir olan yapılardan bugüne dek gelmeyi başarmış oldukça zarif çalışılmış eserler içerir. Ortaya çıkan bir sanat eserinin bu kadar dayanıklı olabilmesi günümüz insanları için çok büyük önem taşır.

Mozaik antik yöntemlerle ve Venedik'te üretilen özel camlarla hala eskiye sadık kalınarak uygulanmaktadır. 20. yüzyılda mozaik modern sanatlarda mimari ile birlikte yeniden gündeme gelmiştir. Mozaik sanatı günümüzde birçok yerde karşımıza çıkmaktadır.

Resim 1.1: Mozaik uygulama örneđi

1.1.1. Mimari Yüzeyler

İnsan barınmak için yaşamak ve doğa şartlarından korunmak için bir mekân ihtiyacı duyar ve bu mekânı kendine özgü kültürel, fonksiyonel, teknik ve farklı zevklerde yaratır. Bu mekânların her bir birimine mimari yüzey adı verilir. Mozaik sanatı ilk olarak mimari yüzeylerde tavan, zemin ve duvarlarda uygulanmıştır.

Resim 1.2: Mimaride mozaik sanatı

1.1.2. Kullanım Eşyaları Yüzeyleri

Eşyalar, kullanılan mekân içerisindeki boş alanları dolduran, ona anlam katan, süsleyen ve mekânın amacına, insanların çeşitli eylemlerine cevap verebilen, fiziksel konforu sunan, insan ağırlığını ve çeşitli malzemeleri taşıyabilen, saklayan sabit ve hareketli materyallerdir.

Eşyaların, mekânın değerini ve güzelliğini arttıran bir etkisi vardır. İnsanlar, günlük yaşantılarında uyuma, çalışma, dinlenme, yemek yeme, eğlenme gibi çeşitli eylemlerde bulunurlar. Bu eylemlerini sürdürürken çeşitli objelerden yararlanarak istek ve ihtiyaçlarını karşılarlar. Mekânın, bu eylemlerin yürütülebilmesi için eşyalar ile dekore edilmesi gerekir. Günümüzde insanlar fonksiyonellikleri doğrultusunda, eşya seçmektedirler. İhtiyaçlara cevap vermesi de onları mutlu kılar. Yaşanan mekânın kullanışlılığını artırır, aile bireylerinin yapısını ve kişiliklerini de yansıtır.

Resim 1.3: Kullanım eşyalarında mozaik

1.1.3. Peyzaj Mimarlığı

Doğal ve kültürel kaynakları ve fiziksel çevreyi insan yararı, mutluluğu, güvenliği, sağlığı ve konforu için estetik ve bilimsel ilkeler çerçevesinde ele alan, mekân ve yaşam ortamı oluşturan, biyo çeşitliliği destekleyen arazi planlaması, tasarımı, yönetimi, korunması, onarılması ve denetlenmesi konularını kapsayan eğitim, araştırmalar yapan ve ülkesel, bölgesel, kentsel ve kırsal ölçekte fiziksel planlar içerisinde yer alarak kültürel ve doğal değerlerin korunması ve sürdürülebilirlik adına ekolojik öncelikli projeler üretilmesini sağlayan bir planlama ve tasarım dalıdır. Peyzaj düzenlemelerinde sıkça mozaik sanatına yer verilir.

Resim 1.4: Peyzajda mozaik

1.1.4. Aksesuarlar

Kullanıma yönelik olabilen veya olmayan dekoratif ürünlerdir. İç ve dış mekânlara görsel zenginlik verirler.

Toprak, cam, metal, PVC, ahşap ve kompozit malzemelerden elde edilen yalnızca dekoratif amaçla üretilen her türlü ürünü kapsar.

Tablolar, minyatür ürünler, minyatür semerler, at arabaları, deniz fenerleri, nazarlıklar, heykelcikler, şişe gemiler, deniz kabukları, rölyefler, vitraylar ilk akla gelenleridir.

Resim 1.5: Aksesuarlarda mozaik

1.2. İşlevsel Özellikleri

İşlev, diğer bir adıyla fonksiyon, en basit tanımı ile ortaya konan ürünün bir amaca hizmet etmesidir. Diğer bir tanımla, referans ettiği şeyin sonucudur. Dekoratif ürünler yaşanan mekâna güzellik ve estetik kazandırmak amacı ile kullanılmaktadır. Biçim ve işlev bir bütünlük içinde olmalıdır. Biçim fonksiyonu izlerse ve fonksiyon istenilen sonuç ise amaca ulaşmış demektir. İşlevini yerine getirmesi esas olan bir üründe işlev, tasarlama sürecinde özellikle estetik öğeler kazandırmada sınırlayıcı bir unsur olabilmektedir. Hatta fonksiyon yaygın olarak objelerin görünümünü sınırlayan tüm faktörleri örtmek için de kullanılmaktadır. Bu doğrultuda, kullanıma yönelik ürünlerde işlevsellik büyük öneme sahip olmakla birlikte, yaratıcılığın getirdiği süsleme uygulamaları, ürüne güzellik katacaktır.

1.2.1. Kullanıma Yönelik

Kullanıma yönelik mozaik ürünlerden bazıları şunlardır: anahtarlık, kalemlik, vazolar, dekoratif desenli tabaklar, dekoratif aydınlatma armatürleri, mobilyalar vb.dir. Kullandığımız ve dekoratif unsurları barındıran her türlü objedir.

1.2.2. Dekoratif Amaçlı

Kullanıma yönelik olmayan dekoratif ürünlerdir. İç ve dış mekânlara görsel zenginlik verirler.

Toprak, cam, metal, PVC, ahşap ve kompozit malzemelerden elde edilen yalnızca dekoratif amaçla üretilen her türlü ürünü kapsar. Tablolar, minyatür ürünler, minyatür semerler, arabaları, deniz fenerleri, nazarlıklar, heykelcikler, şişe gemiler, deniz kabukları, rölyefler, vitraylar ilk akla gelenleridir.

1.2.3. Tanıtım Amaçlı

Turistik, özendirme ve hediyelik olmak üzere üç gruba ayrılırlar.

Turistik amaçlı yapılan mozaik ürünler: O yörenin kültürel değerlerini ortaya koyan materyallerdir.

Promosyon amaçlı yapılan ürünler: Ürünün üzerinde ilgili firmanın adres ve reklamı bulunur. Genellikle ticari kuruluşların ya da kültürel değerlerini tanıtmak isteyen ulusların uyguladıkları yöntemdir. Promosyon ürünleri genelde özgün ve firmaya özel tasarımlar içerir. Hediyelik eşya dükkanlarında yüzlerce hatta binlercesine rastlamak mümkündür.

Hediyelik eşya başlı başına bir sektördür. Kendine özel tasarımı, biçimi, renkleri, kullanımı ve sunumu ile dikkat çeker. Hediyelik eşyalar hem kullanıma yönelik hem de dekoratif özellikli olabilir.

1.3. Biçimsel Özellikler

Dekoratif ürünler, düz, eğrisel ve dik formlardan oluşmaktadır. Bütün formların çıkışı noktadır. Nokta hareket hâlinde olursa çizgi izi oluşturur (iki boyutlu). Çizgi yön değiştirerek başlangıç ve bitiş noktasını birleştirirse yüzeyi oluşturur (iki boyutlu birim).

Düzlem yüzeyine dik veya eğri olarak genişlediğinde hacmi oluşturur (üç boyut). Baskın olarak iki tip geometrik biçim vardır. Bunlar dikdörtgensel ve eğrisel biçimlerdir. En belirginleri, daire, üçgen ve kare çıkışlı formlardır. Bunlarda, küre (eğrisel), silindir, koni, piramit ve küptür (dikdörtgensel) dir.

1.3.1. Düz Formların Yüzeyleri

Genellikle düz yüzeylerin işçilikleri de az zamanda, daha az maliyetle ve daha kolaylıkla yapılır. Durgunluğu, sağlamlığı, devamlılığı anlatır. Göz hiçbir kırılma, dalgalanma, iniş çıkışa takılmaz. Düz formlar sade bir algılanabilirlik sunar, dinlendiricidir, sakinlik verir. Özellikle mekânlarda düz formlarla oluşturulmuş yüzeyleri çarpıcı ve eğrisel formlarla kontrast oluşturarak dengeleyebiliriz.

Resim 1.6: Düz form

1.3.2. Eğrisel Formların Yüzeyleri

Eğrisel formlar hareket sağlama özelliğine sahiptir. Kıpırdanma, kaynaşma duygusu uyandırır. Düz formlara göre üretim ve işçilikleri daha fazla uğraş gerektirir. Çarpıcı eğrisel formlar iç dış mekânlara zenginlik katar. Günümüzde eğriselliğin çarpıcılık ve cazibesi dış mimariyi de etkilemiştir. Dış mimaride burgulu, eğrisel ya da modern heykel sanatını çağrıştıran uygulamalar mevcut olmakla birlikte sayıları gittikçe artmaktadır. Otomobil tasarımcılığında bile prizma ya da kübik etki veren tasarımlar otomobil tasarım tarihinin çöplüğüne atılıp akışkan, eğrisel, çarpıcı ve dinamik formlar ön plana çıkarılmıştır. Bütün endüstriyel ürünlerde bu süreç başlamıştır ve olgunlaşma noktasına hızla

ilerlemektedir. Endüstri ürünleri tasarımcılığının yaygınlaşması doğal olarak bu süreci doğurmuştur.

Dekoratif ürün tasarımcılığı yeni sistemin öncüsü olmuştur. Sanatsal tasarım değerleri zaman içinde bütün kullanım objelerine yansımıştır.

Resim 1.7: Eğrisel form

1.3.3. Dik Formların Yüzeyleri

Yüzeyler formu oluşturmaktadır. Dik formlar, silindirik, prizmatik, eğrisel olabilir. Genellikle daha yalın formlardır. Statik algılanır. Göz seviyesinin üstüne çıkıp yükseldikçe canlılık ve varlık duygusu oluşur. Yüksek sütunlu bir yapının sütunları dibinde bu hissi yakalayabilirsiniz.

Dik formlar göz seviyesinin altında kalınca bitkinlik, cansızlık, korku ve düşüş duyguları oluşur.

Resim 18: Dik form

1.4. Malzeme Özellikleri

Dekoratif özellikli ürünlerde aşağıdaki malzeme türleri kullanılmaktadır. Bütün taşların kendine göre kimyasal ve görsel özellikleri bulunmaktadır. Hepsini tek tek inceleme yerine piyasada en çok kullanılan iki tanesinin özelliklerini vereceğiz (granit ve mermer). Doğal taşları aşağıdaki şekilde sınıflandırabiliriz.

1.4.1. Doğal Taşlar

1.4.1.1. Tortul Taşlar (Sedimanter Kayalar)

Dolomit, alçı taşı, arduvaz, killi şist, kuvarsit, traverten, konglomentalar, kalkerler (tebeşir, kalker cuf, killi kalker vb.) dir.

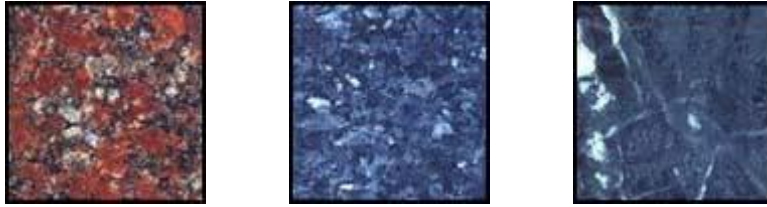
Traverten daha çok dış yüzey döşemelerinde kullanılır.

Resim 1.9: Çeşitli renklerde traverten

1.4.1.2. Püskürük Taşlar (Magmatik-Volkanik)

Granitler, siyenit, diorit, gabro, volkanikler, porpirler, ardezit, lavlar, bazalt

Resim 1.10: Çeşitli renklerde granit

1.4.1.3. Başkalaşmış Taşlar (Metamorfik Kayalar)

Mermerler;

- Gnays
- Mikaşist
- Serpamin

Piyasada bizim kolayca algıladığımız iki tür taş malzemenin özelliklerinden kısaca bahsedelim.

Resim 1.11: Çeşitli renklerde mermer

➤ **Granit**

% 60 potasyum feldspat, % 30 kuvarz, mika minerallerden oluşur. Sert ve dayanıklıdır. Kolayca yarılabilirdiğinden (kesilebildiğinden) merdiven basamaklarında, dış cephe kaplamalarında bordür taşı ve mıcır imalinde kullanılır. İyi cila tutar. Dekoratif görünümlü dokusu vardır.

➤ **Mermer**

Ufak ve iri taneli kalsit veya dolomit kristallerden oluşan bir kayadır. % 95 kalsit az miktarda silis, silikat ve demir oksit gibi minerallerden oluşur. Orta sertliktedir. İç dış mekânlarda, merdivenlerde, banyo, mutfak gibi ıslak mekânlarda, teraslarda kullanılır. Özellikle mermer işlemeciliğinin yoğun olduğu bölgelerde süs eşyası olarak da kullanılır. Mezarlıklardaki mezar taşlarının ezici bir çoğunluğu mermerdir.

1.4.2. Ahşap Malzemeler

Ahşabın, teknik, fiziksel, kimyasal ve mekanik özellikleri vardır. Anatomik yapısı, iklim, toprağın durumu, ormanın sıklığı, güneşlenme, ahşabın kusurları (gelişme kusurları, budaklar, yarıklar, öz kayması, çift öz) ahşap hastalıkları (mantarlar, böcekler, kurtlar, bakteriler) gibi etkenler ahşabın teknik özelliklerini etkilemektedir.

Nem, birim hacim ağırlık, sıcaklık genişmesi, ısı iletkenliği, elektrik iletkenliği, dayanıklılık ahşabın fiziksel özellikleridir.

Ahşaptan üretilmiş yapay ahşap ürünlerde de ahşabın özellikleri görülür. Üretim amaçlarına uygun olarak üretilen bu tür homojen ve izotop malzemeler, doğal ahşaplarda görüldüğü gibi lif yönlerine bağlı değişkenlik göstermez.

1.4.3 Pişmiş Toprak Malzemeler

Toprak malzemeler, geçmişteki birçok medeniyetin kalıntıları olarak günümüze kadar gelmişlerdir. 1950’li yıllara kadar Anadolu’nun birçok kırsalında toprak kap kacak kullanılıyordu. Ucuz ve sağlıklı olması en temel nedendir. Hâlen dünyanın birçok yöresinde kullanılmaktadır. Bu toprak malzeme işlenerek ve gelişmiş teknolojiler kullanılarak bazen dayanıklı yer döşemesi, bazen mutfaklarımızda seramik, bazen elektrik direklerinde yalıtkan, bazen de inşaatlarda tuğla olarak kullanılmıştır.

Dekoratif özellikli, sırlı ve desenli vazolar, yemek takımları evlerimizin önemli köşelerini süslemektedir.

1.4.4 Plastik ve Metal Malzemeler

Cam madenin katı ile sıvı arasındaki özgül hâlidir. Silis (kum) atomları, araya giren kalsiyum, potasyum, magnezyum ve sodyum atomları ile birlikte düzensiz bir biçimde birleşir. Bu düzensizlik sonucunda saydam, bozulmaz ve oldukça dayanıklı (çatlama hariç) bir madde ortaya çıkar. Paslanmadığı, su geçirmediği ve saydam olduğu için de akla gelebilecek her alanda kullanılır.

Doğada bilinen elementlerin çoğu metaldir. Metallerin kendilerine özgü ortak özellikleri şunlardır:

- Normal koşullarda katı hâlinde bulunur. Yalnız cıva sıvıdır.
- Bütün metaller parlaktır (metalik parlaklık).
- Işığı yansıtır.
- Metaller sert ve yumuşak olabilir. Sert olan metal yumuşak olanı çizer.
- Metaller, tel, levha ve toz hâline gelebilir.
- Metaller esnektir, eğilip bükülebilir.
- Elektrik ve ısıyı iletir.
- Soy metaller (altın, platin gibi) dışında diğer metaller havada paslanır.
- Metaller birbiriyle bileşik yapmaz. Ancak birbiri içinde eritilerek karıştırılır ve alaşımı oluşturur.
- İki veya daha çok metal birbiriyle molekül oluşturmaz. Moleküllerin öz kütleleri erime noktaları yüksektir. Örneğin demir 1500 °C'de erir. Öz kütlesi 7,8 g/ cm³tür.
- Metaller daima elektron vererek (+) yüklü iyon olmak ister.
- Metallerin çoğuna (Na, Mg, Fe, Zn gibi) asitler etki eder. Bunun sonucunda, tuz oluşur ve hidrojen gazı açığa çıkarılır.
- Metaller kendi aralarında, soy metaller (altın, gümüş, platin gibi) ve soy olmayan metaller (demir, çinko, alüminyum gibi) şeklinde sınıflandırılır.
- Yarı metaller, iyi metal özelliği göstermez. Bu elementler hem metal hem de ametal özelliği gösterir.
- Silisyum, bor, antimon, arsenik gibi elementler yarı metaldir.

1.5. Yüzey Hazırlığı İşlemleri

Yüzey hazırlığı (surface preparation): Ahşap, metal ya da herhangi başka bir maddenin boyanmadan önce tabii tutulması gereken boyanmaya hazırlık evresidir. Emici yüzeylerde silikon esaslı astar malzemesi kullanılır (yüzeye az miktarda boya gitmesi veya istenene etkiyi vermesi için). En iyi yapışma için iyi bir ön işlem gereklidir. Yapışma kuvveti büyük ölçüde yapıştırılacak yüzeyler ile yapıştırıcı arasındaki adezyon kuvveti tarafından belirlenir. Yüzeyler iyi temizlendiği ve ön işlem yapıldığı oranda yapışma kuvvetinin artacağı iyi anlaşılmalıdır. Yağ alma veya mekanik aşındırma ile istenmeyen yüzey tabakalarının temizlenmesi, primer ile kaplayarak yeni aktif bir yüzey oluşturulması aşındırma, korona işlemi, düşük plazma işlemi vb. ile yüzey aktivitesinin değiştirilmesi ile adezyon kuvveti artırılabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Mozaik uygulama yüzeylerinin, biçimsel ve yapısal özellikleri ile ilgili güncel analiz yapınız. Yeni bilgilerin avantaj ve kolaylıklarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kullanılan araç gereçler: Bilgisayar (internet), mimari, iç mimari ve güncel yayınlar

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ İnternet bağlantılı bilgisayar edininiz.	➤ Yeni model bilgisayar size kullanım kolaylıkları sunacaktır.
➤ Konu ile ilgili çok adres dolaşınız.	➤ Bilgileri bir belgede toplayınız. Kaynakça almayı unutmayınız.
➤ Güncel dergilerden ilgili konuları araştırınız.	➤ Genel kütüphanelerden, mimarlar odası kütüphanelerinden faydalanabilirsiniz (özellikle büyük şehirde oturanlar için).
➤ Sonuçları arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Ulaşılan tüm bilgileri derleyip bilgi havuzu oluşturabilirsiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Gerekli ürün araştırması yaptınız mı?		
2. Tasarım ortamını oluşturduunuz mu?		
3. Yeterli sayıda taslak oluşturduunuz mu?		
4. Uygun taslağı seçerek teknik çizim yaptınız mı?		
5. Tasarımınızı renklendirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi mozaik uygulama yüzeylerinden **değildir** ?
A) Mimari yüzeyler
B) Kullanım eşyaları
C) Aksesuarlar
D) Gıda ambalajları
2. Aşağıdakilerden hangisi mozaığın işlevsel özelliklerinden **değildir** ?
A) a- Kullanıma yönelik
B) b- Sağlığa yönelik
C) c- Dekoratif amaçlı
D) d- Tanıtım amaçlı
3. Göz, dalgalanma, iniş ve çıkışa takılmaz, sade bir algılanabilirlik sunar.Boşluğa aşağıdakilerden hangisi gelmelidir ?
A) Eğrisel formlar
B) Dik formlar
C) Düz formalar
D) Kontrast
4. Aşağıdakilerden hangisi ahşabın fiziksel özelliklerindedir?
A) Nem
B) Çift Öz
C) Reçine Çeperleri
D) Gövdede Burulma

Aşağıdaki cümlelerin sonunda boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

5. Traverten, daha çok dış yüzey kaplamalarında kullanılır. (D) (Y)
6. Metaller sert ve yumuşak olabilir. Set olan metal, yumuşak olanı çizebilir. (D) (Y)

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti sonunda, malzeme, yüzey, konu, renk ve doku bütünlüğü içinde ayrıntılı kompozisyon eskizleri yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilecek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşerek
- Mozaik dizim yöntemlerini içeren kaynak ve örnekleri inceleyerek
- Renk, doku geçişlerini içeren mozaik örneklerini inceleyerek
- Konu ile ilgili, internet sitelerini inceleyerek ön bir çalışma yapınız.

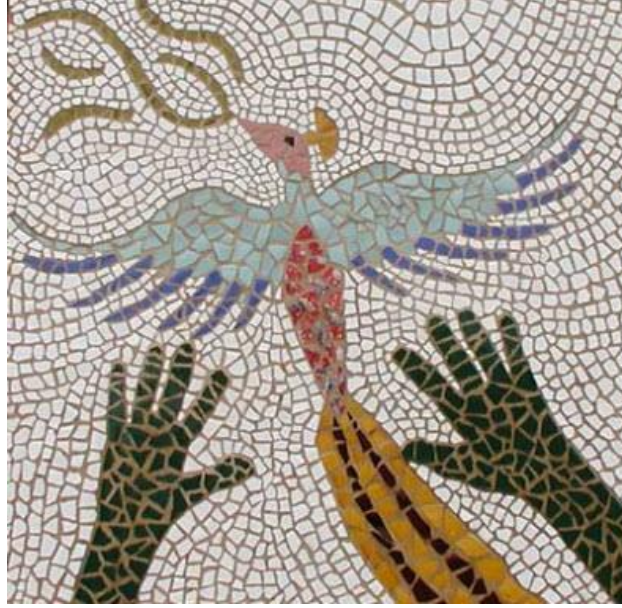
2. MOZAİK KOMPOZİSYON

2.1. Mozaik Konuları

Mozaik sanatında kullanılan konular; figüratif, geometrik, bitkisel ve soyut konular olarak incelenir.

2.1.1. Figüratif

Figüratif konular; hayvansal ve insanları konu olan resim kaynaklarındandır. Mitolojik öyküler, avlanma sahneleri en çok karşılaşılan figüratif biçimleridir. Tarihsel gelişime göre, mozaik resminde, en önce geometrik şekiller, sonra da eşyaların, hayvanların ve insanların resimleri yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde de sanatsal mozaik çalışmalarında farklı malzemeler kullanılarak figüratif konular ele alınmaktadır.

Resim 2.1: Figüratif

2.1.2. Bitkisel

Bitkisel konular, mozaik sanatının gelişmesi ile uygulanmaya başlanmıştır. Mitolojik konuların ve av sahnelerinin resmedilmesinde veya gündelik hayattan alınan sahnelerde tabiatta var olan ağaç, yaprak vb öğeler mozaik sanatında kullanılmıştır. Bununla birlikte günümüzde yapılan modern mozaiklerde de deformasyona uğrayan ya da gerçekçi anlatım tekniği ile resimleştirilen bitkisel figürleri görmek mümkündür.

Resim 2.2: Bitkisel

2.1.3. Geometrik

Evrenin sonsuzluğunu simgeleyen kare, dikdörtgen, üçgen, daire, poligon, baklava ve yıldızlar gibi birçok yalın formların birleşmesinden oluşan biçimler geometrik motif olarak adlandırılır. Geometrik motifler geometri kurallarına ve ölçülerine uygun olarak stilize edilen formlardır. Ahşap, duvar dokularında dekoratif görünüm elde etmek için salt tuğla, mermer, taş vb. malzemelerde kullanılan en yaygın öğelerdir. Kitap sanatlarında, mozaikte, çinicilikte, minyatür ve tezhip gibi sanatlarda da sıkça karşımıza çıkar.

Resim 2.3: Geometrik

2.1.4. Abstract (Soyut)

Sadece çizgi ve renk değerlerini kapsayan konusuz süslemelerdir. Bazen geometrik düzen içinde, bazen tabiat çıkışlı olsa da, doğadan tamamıyla uzaklaşmış düzenlemelerdir. Soyut çizgiler ve biçimler ilkel dönemlerden, günümüze kadar her dönemin sanat anlayışına uygun yeni anlatım imkânları kazanarak uygulanmıştır. Yazı ile yapılan süslemeler de soyut biçim ve kavramlardan kaynaklanmıştır.

Resim 2.4: Soyut

2.2. Mozaik Malzemesi Kriterleri

2.2.1. Malzemenin Fiziksel Nitelikleri

Mozaik malzemesi olarak ahşap, metal, toprak, cam, seramik ve bütün atık ürünler kullanılabilir. Genel olarak insan kullanımına uygun (ergonomi), Ülke ve dünyada standartları olan, dekoratif ve fonksiyonel, montajı kolay (takılıp –sökülebilen), taşınması, ambalajlanması pratik, tamirati kolay, yedek parçası bol, iç ve dış etkilere dayanıklı, sıcak ve soğuktan etkilenmeyen özellikteki malzemeler tercih edilmelidir.

2.2.2. Şekil Alma Olanakları

Mozaik çalışmanın albenisi ve güzelliği, taşların titizlikle yerleştirilmesinin yanı sıra seçilen ve kullanılan malzemenin şekil alma olanağı ile de doğrudan ilişkilidir. Yapılan tasarıma göre, uygulama yapılacak yüzey ile kullanılacak malzemenin uyumlu olması gerekir. Uygulama yapılacak yüzeyin rijit olması gerekmektedir.

2.2.3. Renk Kullanım Sınırlılığı

Mozaik parçalarının dizilişleri değişik üslupları beraberinde getirmiş, gerçekçi betimlemelerde renk tonlarına göre mozaik seçimi önem kazanmıştır. Koyu renkten açık renge geçişler yumuşak bir şekilde gerçekleştirilmiş, üçüncü boyut ise tonlamalara önem verilerek yapılmaya çalışılmıştır. Üsluplarda gerçekçilik ya da doğallık aranmadığı zaman ise tonlamalar önemini yitirmiştir.

2.2.4. Dayanıklılığı Ekonomikliği

Mozaik uygulamalarında, uygulama yapılacak yüzey ve kullanılacak malzeme, iç ve dış şartlarda bozulmayacak nitelikte, suya, temizlik malzemelerine dayanıklı olmalıdır. Tasarımın özelliğine göre, arza göre ekonomik olan malzemeler kullanılmalıdır. Bununla

birlikte, mozaik uygulamaları atık malzemelerden dahi yapılabileceği için her bütçeye uygun malzeme bulmak zor değildir.

2.2.5. Konu ve Yüzeyle Uyumu

Kullanılacak malzemenin, yüzeyin ve konunun birbiri ile uyumlu olması gerekmektedir. Mesela cam bir mozaik malzemenin, yüzeye sabitleme işlemi yapılırken şeffaf bir yapıştırıcı kullanılmalıdır. Dolgu malzemesinin, aynı şekilde taşlar ve camlar ile uyum sağlaması gerekir. Gözü yormayan, estetik olarak tatmin sağlayan nitelikte olmalıdır. Aynı şekilde sanatsal mozaik yapılıyorsa aslına sadık kalınarak malzeme, dolgu bütünlüğü bozulmamalıdır. Mozaik sanatı, her türden malzemeyi kullanmaya olanak verir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Farklı doku ve renkteki taş malzemelerden istediğiniz herhangi bir yüzey üzerine mozaik tasarımı yapınız.

Kullanılan araç ve gereçler: Kurşunkalem, renkli boya veya kalemler, kâğıt, silgi, bilgisayar çizim programları veya çizim masası

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Tasarım yapacağınız yüzey ile ilgili bilgi toplayınız.	➤ İnternette, yaşam çevrenizden, taş üreticilerinden, dergi ve broşürlerden, kütüphanelerden faydalanabilirsiniz.
➤ Özgün tasarım yapınız.	➤ Önce serbest elle taslaklar oluşturup daha sonra karar verdiğiniz tasarımı ölçekli olarak çizin. Doku ve renk farklılıklarını uygun malzemelerle belirtiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Gerekli ürün araştırması yaptınız mı?		
2. Tasarım ortamını oluşturduunuz mu?		
3. Yeterli sayıda taslak oluşturduunuz mu?		
4. Uygun taslağı seçerek teknik çizim yaptınız mı?		
5. Tasarımınızı renklendirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi mozaik konuları içinde **yer almaz** ?
A) Figüratif
B) Tayf
C) Bitkisel
D) Geometrik
2. Sadece çizgi ve renk değerlerini kapsayan konusuz süslemelere anlatım denir.
A) Kontrast
B) Geometrik
C) Soyut
D) Bitkisel

Aşağıdaki cümlelerin sonunda boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

3. () Mozaik üsluplarında gerçekçilik ya da doğallık aranmadığı zaman tonlama önemini yitirir.
4. () Mozaik uygulamalarında, uygulama yapılacak malzemelerinin suya veya temizlik malzemelerine dayanıklı olması önemli bir kıstas değildir.
5. () Mozaik uygulamalarında, kullanılacak yüzeyin, malzemenin ve konunun birbiri ile uyumlu olması gerekmektedir.
6. () Mitolojik öyküler, avlanma sahneleri en çok karşılaşılan soyut biçimlerdir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti sonucunda verilen bilgiler ile uygulamaya yönelik tasarımların gerçek görünümünü yansıtan küçük ölçekte resim ve prototipleri sunum yöntem ve tekniklerine uygun olarak yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Aşağıdaki araştırmaları yapmanız öğretilecek faaliyeti daha kolay kavramanızı sağlayacaktır.

- Sunum ile ilgili ön araştırma yaparak
- Yapılan prototip çalışmalardan inceleme yapınız.

3. SUNUM ÇEŞİTLERİ

3.1. Sunum Yöntemleri

3.1.1. Paspartu

Ortası boş olarak, çerçeve şeklinde kesilmiş mukavva ve kartonlara denir. Bunlar resim, yazı ve fotoğraf gibi çalışmaların çevresine geçirilerek resim çerçevesi ile resim arasında bir boşluk meydana getirir. Paspartular resme daha kolay bakma ve küçük bir resme çerçeve takma kolaylığı sağlar.

Resim 3.1:Paspartu

3.1.2. Çerçeve

Resim, yazı, ayna vb. süslemek veya bir yere asılabilecek duruma getirmek için bunlara geçirilen, farklı malzemelerden yapılan kenarlıklardır.

Resim 3.2: Çerçeve

3.1.3. Prototip

Seri üretime geçmeden önce teorik olarak tasarlanmış üretilecek olan malzeme ya da nesnenin ekonomik, kalite, sağlamlık, estetik gibi öğelere göre en iyi performansının elde edilmesi için pratik olarak bir örneğinin çıkarılarak üzerinde çalışarak yapılması, devamında yapılan prototipe bağlı kalınarak üretime geçilmesini sağlayan ürünün tüm özelliklerini barındıran suretine denir.

Resim 3.3:Prototip

3.2. Yapım Malzemeleri

Çerçeve, paspartu yapımı için farklı renkte kâğıtlar ve kartonlar kullanılmaktadır. Bu karton ve kâğıtlar paspartuyu kullanacağınız çalışma ile renk ve doku olarak uyum sağladıktan sonra her türden olabilir. Prototip ve çerçeve yapımı için mukavva ve kalın kartonlar kullanılabilir. Ayrıca prototip uygulaması için straforda kullanılabilir.

Resim 3.4:Paspartu kâğıtları

3.3. Yapım Araçları

Cetvel, makas, maket bıçağı, zımpara sunum hazırlıklarında kullanılan araçlardır.

Resim 3.5: Araçlar

3.4. Biçim Renk Efektleri

Paspartu ve çerçeve yapımında birbirine uyumlu dokularda malzeme kullanmak açık koyu, sıcak soğuk etkilerini kullanarak daha estetik ve farklı şekillerde çalışmalar yapılabilir. Paspartular isteğe ve verilmek istenilen efekte bağlı olarak iç içe birkaç katlı olarak çalışılabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda hazırladığımız tasarımın prototipini yaparak sunuma hazır hale getirebileceksiniz.

Kullanılan araç ve gereçler: Mukavva, renkli kartonlar, yapıştırıcı, makas, maket bıçağı, kalem, renklendirmek için uygun boyalar, fırça, palet

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Tasarımınızı ölçülendirerek konuya uygun malzemeleri seçiniz ve uygulama yapacağınız yüzeye geçirmek için kros işaretlerini koyunuz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Ölçülendirme yaparken dikkatli olmanız, yüzeye aktarım esnasında zaman kaybı yaşamamanızı sağlayabilir.
<ul style="list-style-type: none">➤ Yüzeye aktarımını dikkatlice yapınız.	 <p>Resim 3.6: Yüzeye aktarma</p>
<ul style="list-style-type: none">➤ Mukavva üzerinde derz boşluklarını her çizginin sağından ve solundan eşit aralıkla aynı yönlerde keserek derz boşluklarını çıkarınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Linol baskı yönteminden yola çıkarak bu işlemi kolaylıkla yapabilirsiniz. <p>Resim 3.7 :Derz boşluğu oluşturma</p>
<ul style="list-style-type: none">➤ Temizleme işlemini yaparak uygun teknikle boyama yapınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Kullanılan yüzey ile seçeceğiniz boyanın birbiri ile uyumlu olmasına dikkat ederek daha estetik ve bütünlük taşıyan çalışmalar yapabilirsiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Araç gereç ve malzemelerinizi eksiksiz hazırladınız mı?		
2. Tasarımınızı ölçeklendirdiniz mi?		
3. Ölçekli çalışmanızı kros işaretlerini dikkate alarak yüzeye aktardınız mı?		
4. Kesim işleminizi, güvenlik tedbirleri alarak doğru şekilde yaptınız mı?		
5. Temizleme işlemini yaparak tekniğine uygun olarak renklendirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Ortası boş olarak çerçeve şeklinde kesilmiş mukavva ve kartonlara..... denir.
Boş bırakılan yere uygun kelimeyi yazınız.
A) Çerçeve
B) Prototip
C) Paspartu
D) Sunum

Aşağıdaki cümlelerin sonunda boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

2. () Resim, yazı, ayna vb. süslemek amacı ile veya bir yere asmak için bunlara geçirilen kenarlara paspartu denir.
3. () Prototip, üretim öncesi, durum incelemesi yapmak adına gerçekleştirilen bir ön çalışmadır.
4. () Paspartu ve prototip yapımında mukavva, renkli karton kesinlikle kullanılmaz.
5. () Cetvel, makas, zımpara sunum materyalleri hazırlanırken kullanılır.
6. () Paspartu sadece tek renkli olarak tasarlanır. İkinci renk olanağı yoktur.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu modül kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Yüzey analizi için gerekli araştırmaları yaptınız mı?		
2. Renkli Proje Tasarımları yaptınız mı?		
3. Tasarımınızı uygun oranda ölçülendirdiniz mi?		
4. Tasarımınızın prototipini tekniğe uygun yapabildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetlerini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	B
3	C
4	A
5	Doğru
6	Yanlış

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	C
3	Doğru
4	Yanlış
5	Doğru
6	Yanlış

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	Yanlış
3	Doğru
4	Yanlış
5	Doğru
6	Yanlış

KAYNAKÇA

- FELLOWS Mary, **Cam ve Seramik Dekorasyonu**, Republic of Chine 2001.
- IŐINGÖR Mümtaz, Erol ETİ, Mustafa ASLIER, **Resim 1**, Ankara, 1986.
- SİGGİNS Paul, **Paul Cooper The Mosaic Sourcebook**, Hong Kong, 1997.
- SÖZEN Metin, Uğur TANYELİ, **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992.